

Carmen Calvo, *Una vida de Mercurio*, 1999. Tècnica mixta, collage, fotografia. 105 x 155 cm.

UNA HISTÒRIA DE VIOLÈNCIA

BASES BIOLÒGIQUES DE L'AGRESSIÓ HUMANA

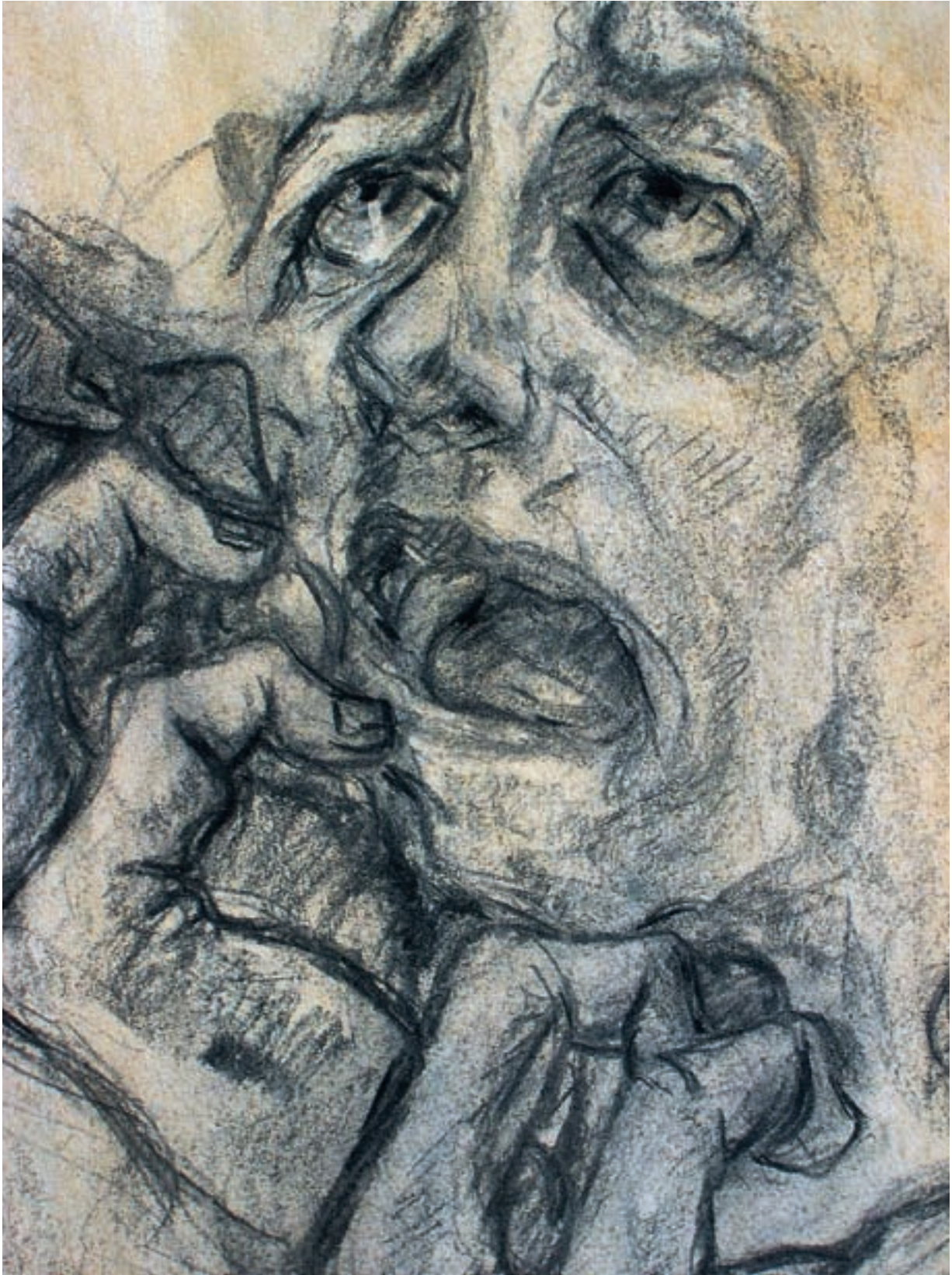
Monogràfic coordinat per Adolf Tobeña i Ester Desfilis

Tots els humans duem una complexa maquinària biològica dissenyada per fer servir tàctiques agressives en les interaccions conflictives amb els altres. L'esperança de recuperar el «paradís perdut», és a dir, una vida perpètuament plàcida i benigna amb totes les formes d'agressivitat i de violència desterrades és només una quimera. No pertany a aquest món. Les exigències sempre renovades de la competició vital han modulats l'aparició de ressorts defensius i ofensius que els individus saben reclutar amb major o menor facilitat, intensitat, subtilesa o crueltat. Ho fan, quan hi ha perspectives que surti a compte, per tal d'obtenir avantatges en la lluita per la preeminència individual i la disseminació evolutiva. Després de llargues dècades de benestar sostingut, els que han crescut en societats opulentes i han estat educats en la convicció que aquella quimera de benignitat era practicable, descobreixen amb frustració que les formes de violència no aturen la seva diversificació. No solament les màfies delictives i els criminals morbosos continuen campant i atemorint el personal, sinó que sorgeixen formes d'agressivitat i violència que tenen l'aparença de fenòmens «nous»: els maltractaments a criatures petites o a les persones grans; la tortura i les vexacions entre escolars; les agressions dels adolescents contra les seves mares; les humiliacions, l'ostracisme i la persecució en ambients laborals; les epidèmies d'homicidis conjugals; les guerrilles entre bandes rivals en ambients ciutadans; els episodis de violència interètnica en guetos urbans o rurals etc. I a banda de totes aquestes varietats de violència més o menys domèstica, les societats afables descobreixen, a més, que les seves ànsies de «pau, bonpassar, treball ben remunerat i vacances al Carib» es veuen torbades per la irrupció de conflictes majors, d'amenaques de guerra a gran escala, talment com si els humans no sabessin prescindir del recurs a la violència individual i grupal, a l'hora de dirimir conflictes.

La novetat, aquests darrers anys, és el retorn ferm dels periscopis biològics en les recerques sobre l'origen de les propensions violentes dels humans. Propensions molt variables, no cal dir-ho, com tots els atributs del temperament humà, però amb una forta empremta del disseny i la cristal·lització dels engranatges biològics. Durant dècades aquest tipus de periscopis han estat silenciats, quan no totalment suprimits, perquè era un dogma inapel·lable que les arrels de la violència humana calia cercar-les, exclusivament, en factors d'ordre cultural i socioeconòmic. És a dir, en ele-

María Gómez, sense títol, 2006. Tècnica mixta.

Antonio Barroso, 2006. Sèrie «Agressivitat». Fotografia digital manipulada.

ments contextuals que un cop detectats i convenientment capgirats aconseguirien fer viable el somni d'una societat poblada per individus respectuosos, honrats i cordials. Com que no hi ha cap mena de dada que vagi per ací, les humils aproximacions biològiques a la descripció de la tirada humana vers l'agressió normativa així com de les desviacions patològiques de l'agressivitat, han tornat a surar. En aquest número de MÈTODE recollim diversos assaigs divulgatius sobre fronteres de la recerca neurobiològica de l'agressivitat. Alguns descriuen els orígens evolutius de l'agressivitat humana i els ressorts cerebrals i endocrins que la fan possible. D'altres dissectionen modalitats del temperament que se situen prop dels llindars de la predació social. I d'altres, finalment, fan referència a fronteres de recerca tot just encetades sobre algunes de les formes de guerra que han sacejat més intensament l'escena política els darrers temps. Només són una mostra dels diversos fronts de progrés en la descripció empírica d'un atribut, l'agressió, que cal considerar part de la

**«NO SOLAMENT LES MÀFIES
DELICTIVES I ELS CRIMINALS
MORBOSOS CONTINUEN
CAMPANT I ATEMORINT
EL PERSONAL, SINÓ QUE
SORGEIXEN FORMES
D'AGRESSIVITAT I VIOLÈNCIA
QUE TENEN L'APARENÇA
DE FENÒMENS «NOUS»»**

nostra naturalesa. El fet de subratllar el vessant biològic d'aquest atribut no nega pas la implicació de factors contextuals en l'eclosió de la violència. Ben al contrari, com en totes les manifestacions del comportament, el fenotip observable és el resultat de subtils interaccions entre ressorts predissenyats, modulacions maduratives i influències ambientals. Ara bé, anul·lar elements crucials d'aquest còctel equival a prescindir de tota possibilitat d'explicació. Així ho enten-

gué el Comitè Nobel de Fisiologia i Medicina, quan el 1974, premià l'etòleg Konrad Lorenz per les seves aportacions a la descripció dels orígens de l'agressivitat animal i humana. Immediatament després, però, aquesta saviesa fou soterrada. Ara retorna amb força i aquest número de MÈTODE en recull una petita mostra. ➔

Adolf Tobena. Catedràtic de Psicologia Mèdica i Psiquiatria, Dep. de Psiquiatria i de Medicina Legal de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Ester Desfilis. Institut Cavanilles de Biodiversitat i Biologia Evolutiva. Universitat de València.

En aquest monogràfic, MÈTODE compta amb la col·laboració de tres artistes valencians que han plasmat la seua particular visió de la violència, l'agressió i, en definitiva, que ens mostren amb els seus ulls la realitat de l'existència humana. Al llarg dels més de trenta anys de la seua trajectòria, les obres de Carmen Calvo han recollit alguns dels problemes socials lligats a l'actualitat com són la violència o el maltractament de les dones. Calvo ha sabut definir el seu propi llenguatge, caracteritzat pels collages i per l'ús de la fotografia, que l'han convertida en una artista de reconegut prestigi internacional. La trajectòria d'Antonio Barroso és potser menys coneguda per ser més recent. Un pintor que en els últims anys ha rebut diversos reconeixements al seu treball, com el premi universal per la seua obra pictòrica en el Concurs d'Art Manolo Valdés del municipi d'Altura el 2003 o la trenta-dosena edició dels Premis Bancaixa de Pintura, Escultura i Art Digital 2005 amb *Miedos*, una plasmació de l'angoixa vital. María Gómez, per la seua part, és professora de Tècniques Artístiques de la Universitat de València, una artista compromesa que porta al seu darrere un extens bagatge professional de molts anys. La seua darrera exposició a La Nau, «Ulls de ferro», reflecteix el vexament del cos de la dona en la societat actual. Tots tres han volgut col·laborar amb MÈTODE i donar d'aquesta manera un valor afegit a aquest número 50 de la revista.

